133081 ـ اعتقاد سود و زیان رسیدن از اولیاء الله

سوال

بعضی مسلمانان معتقدند که اولیاء توانایی سود و زیان دارند؛ می‌توانند نفع برسانند و بلا را دور کنند. اینها با این حال مسلمانند و شعائر دین مانند نماز را انجام می‌دهند؛ آیا نماز خواندن پشت سر چنین کسی اگر امام شود جایز است و آیا درست است که پس از مرگشان برایشان آمرزش بخواهیم؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

«این سخن از قبیح‌ترین سخنان و بلکه کفر و شرک به الله عزوجل است؛ چرا که اولیاء پس از وفاتشان توانایی سود و زیان ندارند و نه می‌توانند به کسی نفع و ضرری برسانند. این در صورتی است که بتوانیم به سبب معروف بودنشان به عبادت و صلاح آنان را اولیاء الله بنامیم. بنابراین آنان مالک نفع و ضرری نیستند و بلکه مالک سود و زیان تنها الله است. اوست که به بندگانش سود می‌رساند و اوست که زیان را از آنان دور می‌سازد، چنانکه الله جل و علا خطاب به پیامبرش می‌فرماید:

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ [اعراف: ۱۸۸]

(بگو جز آنچه الله بخواهد برای خودم اختیار سود و زیانی ندارم).

چرا که او ـ سبحانه و تعالی ـ مالک سود و زیان است.

الله متعال درباره‌ی مشرکان می‌فرماید:

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ [یونس: ۱۸]

(و به جای الله چیزهایی را می‌پرستند که نه به آنان زیان می‌رساند و نه به آنها سود می‌دهد و می‌گویند اینها نزد الله شفاعتگران ما هستند).

بنابراین الله سبحانه و تعالی نافع و ضار هست و هیچ یک از خلق مالک سود و زیان نیستند.

اما ناتوانی مردگان واضح است و روشن؛ زیرا حرکتشان قطع شده و زندگی‌شان به پایان رسیده و در نتیجه نه می‌تواند به

خود سود برسانند و نه به دیگران، و توانایی زیان رساندن را نیز ندارند زیرا زنده نیستند و قدرت تصرف را از دست داده‌اند. در حال زندگی نیز توانایی سود و زیان نداشتند مگر به اذن پروردگار و هر که معتقد باشد آنان مستقلا و بدون اذن الله توانایی سود رساندن و زیادن زدن داشته‌اند به خداوند کفر ورزیده بلکه مالک سود و زیان تنها الله سبحانه و تعالی است؛ برای همین عبادت و دعا و فریاد رسی آنان و نذر و طلب مدد از آنها جایز نیست.

از اینجا هر صاحب بصیرتی می‌داند کاری که مردم نزد قبر بدوی یا حسین رضی الله عنه یا موسی کاظم یا قبر شیخ عبدالقادر گیلانی و مانند آنان انجام می‌دهند و از آنان یاری می‌خواهند، کفر و شرک نسبت به الله سبحانه و تعالی است و باید به شدت از آن برحذر بود و از انجام آن توبه کرد و دیگران را نیز به توبه و ترک آن توصیه نمود.

پشت سر چنین کسانی نماز جایز نیست زیرا مشرکند و کارشان شرک اکبر است، در نتیجه پشت سرشان نماز خوانده نمی‌شود و بر مرده‌شان نماز میت ادا نمی‌گردد؛ زیرا آنها مرتکب شرک اکبر شده‌اند، یعنی همان شرکی که در جاهلیت موجود بود و ابوجهل و کسانی مانند او از کفار مکه و کفار عرب مرتکبش می‌شدند، مانند دعای مردگان و فریادخواهی از آنان یا از درختان و سنگ‌ها که این عین شرک به الله عزوجل است. الله متعال می‌فرماید:

وَلَوْ أَشْرَكُواْ لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ [انعام: ۸۸]

(و اگر شرک بورزند قطعا آنچه انجام می‌دادند از دستشان می‌رفت).

بر اهل علم واجب است که مساله را برایشان روشن کنند و حق را به آنان نمایان سازند و به سوی راه درست راهنمایی‌شان کنند و از این شرک به خداوند برحذرشان دارند. لازم است که علما در مصر و شام و عراق و مکه و مدینه و دیگر سرزمین‌های اسلامی مردم را ارشاد نمایند به ویژه هنگام وجود حجاج، این امر عظیم و این خطر بزرگ را به آنان توضیح دهند. زیرا بعضی از مردم در سرزمین خود دچار اینگونه کارها شده‌اند، بنابراین واجب است که توحید خداوند و معنای لا اله الا الله را برایشان تبیین و روشن نمود؛ یعنی اینکه معبودی به حق جز الله نیست و این به معنای نفی شرک و نفی عبادت غیر الله و وجوب عبادت الله به تنهایی است، چنانکه الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ [اسراء: ۲۳]

(و پروردگار تو مقرر نمود که جز او را مپرستید).

و می‌فرماید:

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاء [بینه: ۵]

(و فرمان نیافته بودند جز اینکه الله را بپرستند در حالی که به توحید گراییده‌اند و دین خود را برای او خالص ساخته‌اند).

و معنای این سخن خداوند عزوجل است که می‌فرماید:

فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ (٢) أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ [زمر: ٢ ـ ٣]

(پس الله را در حالی که دینت را برای او خالص کننده‌ای عبادت کن (٢) آگاه باشید که دین خالص از آن الله است).

و این سخن پروردگار سبحانه و تعالی که می‌فرماید:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ [غافر: ١۴]

(پس الله را فرا بخوانید در حالی که دینتان را برای او خالص گردانیده‌اید، اگرچه کافران را خوش نیاید).

بنابراین واجب این است که مردم را به سوی خیر و توحید راهنایی نمود و دانست که بر هر انسانی واجب این است که تنها الله را بپرستد و عبادات از جمله دعا و رجا و توکل و فریادخواهی و نماز و روزه و مانند آن را مخصوص او گرداند و انجام هیچ یک از این عبادات برای غیر الله جایز نیست، فرقی نمی‌کند آن کس پیامبر باشد یا ولی یا غیر آن.

بنابراین ولی برای خود و نه دیگران صاحب سود و زیانی نیست مگر به اذن الله، اما پیروی از او واجب است و در راه حق باید از وی اطاعت کرد و او را صادقانه دوست داشت. پیامبر ما ـ صلی الله علیه وسلم ـ نیز بهترین و شریف‌ترین پیامبران است اما با این وجود جایز نیست وی را به جای الله به کمک بخواهیم، و سجده و نماز به وی جایز نیست، اما از وی اطاعت می‌شود و بر ایشان درود و سلام می‌فرستیم و واجب است او را از خود و اموال و پدران و مادران و فرزندانمان و همه‌ی مردم بیشتر دوست داشته باشیم، چنانکه پیامبر ما ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: هیچ یک از شما ایمان نمی‌آورد تا آنکه من برای او از پدرش و فرزندش و همه‌ی مردم محبوب‌تر باشم.

اما این محبت موجب این نیست که وی را شریک خداوند بگردانیم و این را توجیه نمی‌کند که ایشان را به جای الله به فریاد خواهیم یا از ایشان یاری و مدد و یا شفا بخواهیم.

بلکه ایشان را صادقانه دوست می‌داریم زیرا رسول و فرستاده‌ی الله به سوی ماست و برای اینکه ایشان بهترین خلق است و بری آنکه رسالت را به نیکی ادا نمودند و امانت را رساندند... ایشان را برای الله صادقانه دوست می‌داریم، بالاتر از محبتمان نسبت به مال و فرزند، اما با این وجود وی ـ صلی الله علیه وسلم ـ را به جای الله عبادت نمی‌کنیم.

همینطور اولیای الله را به خاطر الله دوست می‌داریم، و برای آن عالمان و عابدان دعای رحمت می‌کنیم ولی به جای الله صدایشان نمی‌زنیم و از آنان فریادخواهی نمی‌کنیم و قبورشان را طواف نمی‌کنیم و مدد و یاری نمی‌خواهیم، زیرا همه‌ی اینها شرک نسبت به الله است و جایز نیست.

طواف نیز تنها به گرد کعبه جایز است و طواف قبور اگر به قصد درخواست فایده از میت و طلب یاری و شفا و پیروزی بر دشمنان باشد، اینها همه‌اش شرک به الله عزوجل است و باید به شدت از آن دوری نمود.

یکی از وسایل شرک به آنان، ساختن بنا بر روی قبور و مسجد قرار دادن آن و ساختن گنبد بر آن است، به همین سبب است که از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ به ثبوت رسیده که فرمودند: الله یهودیان و نصرانیان را لعنت کند؛ آنان قبور پیامبرانشان را مسجد قرار دادند (متفق علیه) و در صحیح مسلم از جابر ـ رضی الله عنه ـ روایت است که گفت: پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ از اینکه قبر گچ کاری شود و بر آن بنشینند و بر آن بنا ساخته شود نهی نمودند. همچنین در صحیح مسلم از جندب بن عبدالله بجلی از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت است که فرمود: بدانید که پیشینیان شما قبور پیامبران و صالحان‌شان را مسجد قرار می‌دادند، آگاه باشید: قبور را مسجد نگردانید من شما را از این کار باز می‌دارم و احادیث در این معنی بسیار است».

شیخ عبدالعزیز بن باز رحمه الله